

5. Каплунович С.М. Педагогическое сопровождение продуктивного обучения студентов колледжа : дис. канд. пед. наук. — В.Новгород, 2012. — 184 с.
6. Маркова А.К. Психология профессионализма. — М., 1996. — 312 с.
7. Пирогов Н.И. Избранные педагогические сочинения. — М., 1993.
8. Пойа Д.. Математика и правдоподобные рассуждения. 2-е изд., испр. — М.: Наука, 1975. — 462 с.
9. Ушинский К.Д. Собр. соч., т.2. М. — Л., 1948.
10. Цитаты, философские рассуждения и восточные мудрости //Антология афоризмов 08 — <http://proword.ru/science/antologiya-aforizmov-08/>
11. Шикин Е.В. Математика для гуманитариев: Уч. пособие. — Н.Новгород, 1998. — 200 с.
12. Эльконин Д.Б. Психология игры. — М.: Педагогика, 1978. — 304 с.

В статье отстаивается позиция, согласно которой психология и педагогика имеют полное право стоять в одном ряду с математикой, физикой, химией. Дифференциация наук на «точные» и «неточные» основана на житейском (ненаучном) языке, против которого возражают авторы и рассматривают его как цугцванг. В психолого-педагогических исследованиях предлагается строго придерживаться не бытовой, а адекватной научной терминологии.

УДК 378:004:009

В.В. Кириленко
м. Вінниця, Україна

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО ВНЗ

Постановка проблеми. Пошуки нових ідей ведуться на всіх структурних рівнях системи освіти — практичному, теоретичному, рівні філософських основ. Аналіз проблем освіти часто приводить дослідників до висновку про його кризу, а іноді і до тверджень про те, що саме криза освіти є першопричиною всіх глобальних проблем сучасності. Це пов'язується з тим, що сучасна система освіти породжує людей, які, по-перше, надзвичайно діяльні, а по-друге, відірвані від етичних цінностей культури, що не дозволяє їм контролювати наслідки своєї діяльності. І якщо основна причина глобальних проблем, кризи цивілізації вбачається у сфері освіти, то можна стверджувати, що прорив до нової культури може бути здійснений тільки і виключно засобами освіти.

Доцільність нової Концепції розвитку професійної освіти в Україні зумовлена завданням входження нашої держави в європейську та світову спільноти, тенденціями неперервної професійної освіти, соціально-економічними змінами, розширенням соціальних і технологічних функцій професійно-технічної освіти, підвищенням вимог до рівня освіченості, професійної компетентності, мобільної конкурентоспроможності майбутніх фахівців на вітчизняному та світовому ринку праці, професійної, екологічної, правової, інформаційної та комунікативної культури громадянської свідомості, готовності до професійного саморозвитку і самовдосконалення відповідальності за результати своєї діяльності [4].

Одним із найважливіших завдань розвитку сучасної освіти є включення циклу загальноосвітніх природничо-наукових дисциплін у гуманітарну освіту та відповідно циклу загальногуманітарних дисциплін — у природничо-наукову та технічну освіту.

У цих умовах вищі навчальні заклади повинні стати центрами науки, освіти і культури. Сучасна епоха є епохою глобального реформування освіти на світовому рівні, що виражається в інтернаціональній уніфікації національних стандартів освіти, диверсифікації освітніх моделей, удосконаленні технологій навчання. Водночас, кожна країна намагається не лише не втратити, а й збагатити свій історично напрацьований інформаційний потенціал, активно вивчаючи інноваційний досвід організації та змісту освіти інших країн. Це надає можливість виділити загальні закономірності розвитку освіти, сприяє формуванню єдиного освітнього простору,

дозволяє уникнути помилок, викликаних однобічністю або поспішним запозиченням іноземних систем. Освіта в наш час виступає в ролі основної соціальної умови успішного входження людини в комунікаційний простір культури суспільства.

Аналіз попередніх досліджень. Теоретична і практична значимість формування інформаційної культури настільки велика, що вирішення цієї задачі отримує статус самостійної науково-педагогічної проблеми. Різноманітні аспекти її розв'язання знайшли своє відображення у працях Н. Апатової, Р. Гуревича, А. Єршова, Б. Житомирського, М. Жалдака, А. Коломієць, С. Машбиця, Н. Морзе, Ю. Рамського, В. Розумовського, М. Шкіля, С. Шварцбурда та ін.

З'явилося чимало наукових праць, що підтверджують необхідність застосування активних методів навчання в процесі професійної підготовки майбутніх педагогів. Цю проблему вивчали такі дослідники, як: І. Васильєва, Є. Осипова, Н. Петрова, В. Петрусинський, П. Підкасистий, В. Трайнев, Л. Вишнякова, В. Рибальський, І. Ситник, В. Соловієнко, М. Ярославський, В. Скалкін, Л. Котлярова та інші.

Якщо кілька років тому проблема формування інформаційної культури хвилювала більше фахівців у галузі інформаційного сервісу, то тепер ця ситуація змінилася. Спостерігається нове розуміння проблеми інформаційної культури на різних рівнях освіти.

Метою нашої роботи є розкриття особливостей формування інформаційної культури студентів педагогічного вищого навчального закладу в умовах розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.

Виклад основного матеріалу. Застосування і впровадження нових інформаційних технологій у наш час дозволяє втілити в реальність ідеї освіти і розглядати цей процес як чергову освітню революцію. Це пояснюється тим, що суттю сучасної інформаційної революції є не технологічний розвиток, а радикальне вдосконалення інтелектуальних здібностей людини. Нові технології надають могутні засоби розвитку розумових здібностей. Вони дозволяють ефективно обробляти величезні масиви інформації, за допомогою настільних видавничих систем швидко видавати друкарські праці, зберігати і знаходити інформацію в базах даних, здійснювати зв'язок за допомогою сучасних телекомунікацій — і це дуже корисно в навчальному процесі. Проте революційні зміни в системі освіти пов'язані головним чином з тим, що нові інформаційні технології змінюють саму природу мислення, а значить і суть процесу освіти.

Нові інформаційні технології радикально змінюють способи здійснення ментальних операцій. По-перше, вони змінюють способи представлення інформації, а значить, і сприйняття проблеми; по-друге, вони змінюють способи аналізу, дослідження проблем; по-третє, оскільки вони впливають на постановку і методи дослідження проблеми, вони можуть змінити способи ухвалення рішень. Таким чином, нові інформаційні технології являють собою нові інтелектуальні засоби, тим самим «торкаються» самої суті освіти.

Підвищення якості підготовки спеціалістів вищої школи значною мірою детермінується досягненнями інформаційно-комунікаційних технологій, що впроваджуються в освітній процес і на сучасному етапі є основним чинником формування інформаційної культури студентів.

Освіта стає рушійною силою розвитку суспільства, а тому основні проблеми, шляхи і етапи інформатизації для освіти в основному співпадають із загальними положеннями інформатизації суспільства загалом.

Удосконалення методів виконання освітніх завдань та способів організації інформаційних процесів призводять до абсолютно нових інформаційних технологій, серед яких відмічаємо ті технології, які застосовуються під час навчання у вищих педагогічних навчальних закладах.

Проблеми перед системою освіти виникли і у зв'язку з обсягом інформації, що бурхливо і безперервно зростає. В умовах, коли кожні 10-15 років обсяг інформації подвоюється, класичний підручник і викладач неминуче стають постачальниками знань, що застаріли. Експоненціальне зростання знань і швидкість їх розповсюдження, інформаційний вибух потребує нових підходів до освіти.

Коли обговорюються перспективи впровадження нових технологій у навчальний процес, то актуальним стає зауваження Т. Вороніної про те, що, якщо всю проблему звести лише до того,

варто чи не варто використовувати машини в якості новітнього засобу навчання, то це призведе до неправильної постановки питання. Насправді мова йде про те, чи мають право на існування ті прийоми і методи навчання, які дістались нам від минулого, і чи відповідають вони тепер потребам освіти, або, відмовившись від деяких з них і, взявши на озброєння щось нове, можна було б значно покращити стан справ. Таким чином, потрібно вирішити, чи є необхідним, бажаним і можливим корінним чином змінити всю технологію, що використовується в навчанні і створити нову, єдину систему викладання і навчання, що об'єднувала б у собі все краще, що можна взяти з минулого і сучасності, тобто систему, здатну на кожному етапі навчання дати найкращі результати [3].

Інформаційно-комунікаційні технології радикально змінюють засоби здійснення ментальних операцій. По-перше, вони змінюють способи представлення інформації, а значить, і сприйняття проблеми; по-друге, вони змінюють способи аналізу, дослідження проблем; по-третє, наскільки вони впливають на постановку і методи дослідження проблеми, настільки вони можуть змінити способи прийняття рішення. Таким чином, ІКТ постають як нові інтелектуальні засоби, тим самим торкаючись самої суті освіти.

Виділимо завдання, які постають перед системою освіти, зокрема, застосування інформаційно-комунікаційних технологій у професійній підготовці майбутніх учителів. У першу чергу, слід звернути увагу на необхідність вивчення впливу способів представлення інформації на навчальний процес. Важливо вчити студентів оволодівати новими методами побудови прогнозів. Увагу слід приділяти формуванню у студентів певного загального уявлення про реальність, яка вивчається, що стане своєрідною основою для засвоєння ним значних масивів необхідної інформації, задасть освітній контекст процесу обробки інформації.

Іншою важливою метою освіти є компетентність майбутніх фахівців. О. Молчанова визначає компетентність людини як здатність її адекватно і глибоко розуміти реальність, правильно оцінити ситуацію, в якій доводиться діяти і правильно застосувати свої знання. За її словами, компетентність — це, власне, здатність людини вирішувати проблеми [3].

Є очевидним те, що поведінка людини і те, наскільки ефективно вона вирішує завдання, які стоять перед нею, залежать від її компетентності. Сама ж компетентність визначається не лише знаннями, що мають безпосереднє практичне значення, але й світоглядною позицією людини, її загальними уявленнями про природу, суспільство і людей.

Слід виділити професійну і загальнокультурну компетентність. Зараз, коли наука, техніка і комунікаційні технології усвідомлені як складні соціально-культурні феномени, стає очевидним, що професійна і загальнокультурна компетентності тісно переплітаються між собою. Тому виділення їх як самостійних цілей освіти є певною мірою умовним, але досить обґрунтованим.

Зазначимо, що професійна компетентність передбачає здатність людини вирішувати проблеми у власній професійній галузі. Компетентність у будь-якій професійній галузі містить невід'ємну соціально-культурну, гуманітарну компоненту.

При цьому слід підкреслити, що загальнокультурна компетентність — це компетентність людини за межами її професійної галузі.

Компетентне функціонування людини в соціумі є метою освіти, що повинна формувати загальнокультурну компетентність.

Інформаційно-комунікаційні технології представляють великі можливості для розробки систем, що навчають, орієнтованих на досягнення мети професійної компетентності в фундаменталістських галузях. Освіта у цих галузях припускає велику ступінь формалізації навчальної інформації, чітке визначення мети навчання, тобто стану знань, умінь та інших характеристик того, хто навчається, яке має бути досягнутим у результаті його роботи з системою, що навчає, визначення критеріїв досягнення кожної мети тощо.

Таким чином, інформаційно-комунікаційні технології дозволяють відобразити в процесі навчання такі глибинні характеристики сучасного світу, як гуманітаризація і гуманізація науки, тісний зв'язок освіти з широким соціально-культурним контекстом. При цьому соціалізація

інформаційних фондів невідривно пов'язана з формуванням інформаційної культури суб'єктів інформаційної діяльності.

У більшості досліджень підготовка майбутнього учителя розглядається як процес, цільовим призначенням якого є професійна його готовність. Окрім мети, в процесі підготовки аналізуються: структура, що утворює його діяльність, етапи і форми організації, принципи підготовки і методи. Що стосується деяких досліджень процесу, стосовно проблем професійно-педагогічного становлення, спостерігаються спроби замінити поняття «процес підготовки» поняттям «готовність до педагогічного процесу».

Інформаційна культура студента вдосконалюється в його професійній діяльності, передбачаючи використання отриманих знань. Це можливо лише за умови, що інформаційна культура стане значущою якістю особистості, буде одним із критеріїв оцінки і системою вимог до майбутнього учителя.

Студент має формувати інформаційну культуру як складову загальної культури. Інформаційна культура пов'язана із соціальною природою людини. Вона є продуктом різноманітних творчих здібностей людини і виявляється в наступних аспектах:

- у конкретних навичках по застосуванню технічних пристроїв (від телефону до персонального комп'ютера і комп'ютерних мереж);
- у здатності використовувати в своїй діяльності комп'ютерну інформаційну технологію, базовою складовою якої є численні програмні продукти;
- в умінні отримувати інформацію з різних джерел: як з періодичних видань, так і з електронних комунікацій, представляти її в зрозумілому вигляді і вміти її ефективно використовувати;
- у володінні основами аналітичної переробки інформації;
- в умінні працювати з різною інформацією;
- у знанні особливостей інформаційних потоків у своїй галузі діяльності [1].

Одним із найважливіших компонентів змісту інформаційної культури студентів є уміння користуватися автоматизованими інформаційними системами — системами збору, зберігання, переробки, передачі і представлення інформації, що базуються на електронній техніці і системах телекомунікації. Їх удосконалення і розвиток значно впливає на характер виробництва, наукових досліджень, освіти, культуру, побут, соціальні відносини і структури. Це чинить як прямий вплив на зміст освіти, пов'язаний з рівнем науково-технічного прогресу, так і непрямий, пов'язаний з появою нових інформаційних і виробничих технологій, нових професійних умінь і навичок, потреба в яких різко зростає.

Сучасний учитель має не лише володіти знаннями в галузі інформаційно-комунікаційних технологій, але й мати можливість доступу до інформаційних засобів підтримки його навчально-виховної, наукової і методичної діяльності. Такі засоби повинні бути направлені на вирішення конкретних дослідницьких і навчальних завдань (аналіз і переклад текстів, дослідження текстів, записаних у електронному форматі, виконання навчальних завдань) і на проведення наукових досліджень на базі великих масивів текстів. Учитель має володіти програмними, лінгвістичними та технічними засобами, що забезпечують потреби як студента, так і викладачів та дослідників [2].

Висновок. У процесі розвитку інформаційної культури студентів ВНЗ разом з вивченням теоретичних дисциплін інформаційного напрямку багато часу необхідно приділяти комп'ютерним інформаційним технологіям, базовим складовим майбутньої сфери діяльності. Причому якість навчання повинна визначатися ступенем закріплених стійких навичок роботи в середовищі базових інформаційних технологій під час вирішення типових завдань сфери діяльності. Інформатизація освіти вимагає відповідності професійної підготовки майбутніх учителів сучасному рівню інформатизації суспільства. Тому однією з глобальних цілей інформатизації освіти є підготовка педагогів, які володіють високим рівнем інформаційної культури, тобто, можуть застосовувати активні методи навчання у своїй майбутній професійній діяльності.

Література:

1. Атчикова М. С. Средства массовой коммуникации в системе современной информационной культуры: дис. ... канд. филос. наук: 24.00.01 / М. С. Атчикова. — Ростов н/Д, 2002. — 270 с.
2. Беляева Л. Н. Информационное пространство филолога и принципы его организации / Л. Н. Беляева // Российский государственный педагогический университет им. А. И. Герцена. Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена. 2004, С. 17-32.
3. Воронина Т. П. Образование в эпоху новых информационных технологий: (Методологические аспекты) / Т. П. Воронина, В. П. Кашицин, О. П. Молчанова. — М. : 1995. — С. 5.
4. Гуревич Р. С. Теорія і практика навчання в професійно-технічних закладах: [монографія] / Р. С. Гуревич. — Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. — 410 с. — С. 11.

У статті розкриваються особливості формування інформаційної культури студентів вищого педагогічного навчального закладу в умовах розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.

Ключові слова: інформаційна культура, інформаційно-комунікаційні технології, вищий педагогічний навчальний заклад, майбутні учителі.

В статье раскрываются особенности формирования информационной культуры студентов высшего педагогического учебного заведения в условиях развития информационно-коммуникационных технологий.

Ключевые слова: информационная культура, информационно-коммуникационные технологии, высшее педагогическое учебное заведение, будущие учителя.

The article deals with the peculiarities of the development of information culture in the students in the process of the developments of the information-communication technologies.

Key words: information culture, information-communication technologies, higher pedagogical educational institution, future teachers.

УДК 378:004:009

Н.М. Кириленко
м. Вінниця, Україна

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ОСОБИСТОСТІ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА КАТЕГОРІЯ

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій став визначальним чинником розвитку сучасного суспільства, яке отримало назву «інформаційне суспільство». Загальна кількість користувачів мережею Інтернет перевищила мільярд. Люди, які живуть в інформаційному суспільстві, отримали унікальні можливості розширити свободу отримання і розповсюдження інформації, в тому числі освітньої.

Зміни, що відбуваються в суспільстві на сучасному етапі реформування вищої педагогічної освіти, пов'язані з інтеграцією України в світовий освітній простір, з комп'ютеризацією освіти. Це вимагає розробки нових педагогічних умов та пошуку новітніх методик викладання різних предметів, які б забезпечували підготовку висококваліфікованих педагогів.

Проникнення в освіту нових інформаційних технологій змушує розглядати дидактичний процес, як такий, у якому відбувається отримання, обробка й використання інформації. Програмоване навчання і технологія навчання показали, що навчання, яке розуміють як процес обробки інформації, може бути чітко керованим, подібно до процесів у складних системах, якими займається кібернетика. Отже, інформатизацію освіти слід розглядати не просто як застосування комп'ютера та інших електронних засобів у навчанні, а як новий підхід до організації навчання, як напрям у науці, який називають педагогічною інформатикою.

Інформатизація освіти вимагає відповідності професійної підготовки майбутніх учителів